

Kollegialitet i akademiska lärmiljöer

Katarina Mårtensson & Torgny Roxå

Vi intresserar oss för akademiska lärares arbete med och engagemang för undervisning och lärande. En nyckelfråga är hur sådant engagemang meningsfullt kan kombineras, och kanske koordineras, till gagn för både individerna och organisationen. Vi använder ett kulturellt perspektiv, där kulturen är det som vägleder vår uppmärksamhet och erbjuder mening i vårt dagliga arbete.¹ Kultur skapas bland annat genom interaktion, och tidigare forskning visar att grupper över tid skapar gemensamma normer, värderingar och traditioner – en praxis som kan sammanfattas med ”så här gör vi på det här stället”.² En viktig förutsättning för att förstå hur lärares engagemang för utbildning kan kombineras blir därför att förstå vad och vem som påverkar lärarnas tankar om och praktik kring undervisning. Vi har därför undersökt vem universitetslärare pratar med om undervisning, i sådana samtal som verkligen har betydelse. Resultaten visar sig att de flesta universitetslärare har mellan 2-6 personer som de har förtroende-fulla samtal med, där de utbyter idéer, bearbetar utmaningar och hjälper

¹ Bjørn Stensaker. "Governmental policy, organizational ideals and institutional adaptation in Norwegian higher education". *Studies in Higher Education*, 31(1) (2006), s. 43–56.

² Jeff Jawitz. "Learning in the academic workplace: The harmonization of the collective and the individual habitus". *Studies in Higher Education*, 34(6) (2009), s. 601–614;

Paul Trowler. "Beyond epistemological essentialism: academic tribes in the 21st century": C. Kreber, red. *The University and its disciplines – within and beyond disciplinary boundaries*. London: Routledge, 2009, s.181–195.

varandra. Samtalen sker ofta i en avgränsad, privat miljö och kan innefatta personer bortom den egna arbetsplatsen, till kollegor vid andra universitet eller personer i ens vän- och familjekrets. Vi har kallat sådana individer för den enskilde lärarens *signifikanta nätverk*, eftersom det är personer som en låter sig influeras av.³

Vårt perspektiv på en organisation bygger på en modell, inspirerad av Hannah & Lester (2009) som skriver om kunskapsintensiva organisationer.⁴ Modellen belyser tre olika nivåer i organisationen: mikro-, meso-, och makro-nivå. Grovt förenklat handlar det om individ-, grupp-, och organisationsnivå. Vårt fokus ligger på mesonivån, dvs där samspelet mellan individ och den kollegiala miljön sker. Vi har därför explorativt studerat akademiska s.k. *mikrokulturer* som kan vara arbetsgrupper, lärarlag, enheter, avdelningar eller institutioner inom ett lärosäte. Vi fann att framgångsrika akademiska mikrokulturer – i såväl undervisning som forskning – karakteriseras i mångt och mycket av sin egen saga, dvs. tankar om varför de har kommit att bli som de är. Vidare har sådana mikrokulturer en tydlig idé om vart de är på väg och vad de vill med sin verksamhet. De har gemensamma tankar om vad det större syftet, bortom enskilda lärandemål, med deras undervisning och utbildning är. Slutligen kännetecknas kollegialiteten i framgångsrika mikrokulturer av en hög grad av intern tillit och tillhörighet, kombinerat med ett upplevt delat ansvar och gemensamt ansvarstagande. Olika kombinationer av dessa aspekter kan därmed ge olika karaktärer på en akademisk mikrokultur, som vi har kallat *Allmänningen*, med hög grad av tillit och gemensamt ansvar; *Marknadsplatsen*, med låg tillit men gemensamt ansvar; *Klubben*, med hög tillit och inget gemensamt ansvar och *Torget*, utan varken tillit eller gemensamt ansvar.⁵

3 Torgny Roxå & Katarina Mårtensson. "Significant conversations and significant networks – exploring the backstage of the teaching arena". *Studies in Higher Education*, 34(5) (2009), s. 547–559.

4 Sean T. Hannah & Paul B. Lester. "A multilevel approach to building and leading learning organizations". *The Leadership Quarterly*, 20 (2009), s. 34–48.

5 Torgny Roxå, & Katarina Mårtensson. "Microcultures and informal learning: a heuristic guiding analysis of conditions for informal learning in local higher education workplaces". *International Journal for Academic Development*, 20(2) (2015), s. 193–205.

I presentationen delade vi med oss av autentiska exempel på olika mikrokulturer och hur deras kollegiala lärmiljö tar sig uttryck. Vidare resonerade vi, med utgångspunkt i Wollmer (2013) om vad som kan krävas för att en mikrokultur ska förändras: ett skifte eller en förskjutning i *vad* mikrokulturen interagerar kring, *hur* medlemmarna interagerar och/eller *vem* som bidrar när nya saker sker och förhandlas.⁶

Referenser

- Sean T. Hannah & Paul B. Lester. "A multilevel approach to building and leading learning organizations". *The Leadership Quarterly*, 20 (2009), s. 34–48. doi: 10.1016/j.leaqua.2008.11.003.
- Jeff Jawitz. "Learning in the academic workplace: The harmonization of the collective and the individual habitus". *Studies in Higher Education*, 34(6) (2009), s. 601–614. doi: 10.1080/03075070802556149.
- Torgny Roxå & Katarina Mårtensson "Significant conversations and significant networks – exploring the backstage of the teaching arena". *Studies in Higher Education*, 34(5) (2009), s. 547–559. doi: 10.1080/03075070802597200.
- Torgny Roxå & Katarina Mårtensson. "Microcultures and informal learning: a heuristic guiding analysis of conditions for informal learning in local higher education workplaces". *International Journal for Academic Development*, 20(2) (2015), s. 193–205. doi: 10.1080/1360144X.2015.1029929.
- Bjørn Stensaker. "Governmental policy, organizational ideals and institutional adaptation in Norwegian higher education". *Studies in Higher Education*, 31(1) (2006), s. 43–56. doi: 10.1080/03075070500392276.
- Paul Trowler. "Beyond epistemological essentialism: academic tribes in the 21st century": C. Kreber, red. *The University and its disciplines – within and beyond disciplinary boundaries*. London: Routledge, 2009, s.181–195.
- Hendrik Vollmer. *The Sociology of Disruption, Disaster and Social Change. Punctuated Cooperation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.

⁶ Hendrik Vollmer. *The Sociology of Disruption, Disaster and Social Change. Punctuated Cooperation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.